

بود ولی چون در انظار یعنی در انظار عمومی و تماشاچیان یا کسانی که صورت مجلس را میخوانند والا انظار و افکار نمایندگان محترم خیلی مقدس تر است از این سوء تفاهمی که برای آنها حاصل بشود چون برای آنها يك سوء تفاهمی حاصل میشد باین جهت حفظ الغیب یا ستر الغیب فرمودند و نگذاشتند که بمورد مذاکره بیاید ولی چون می بینیم که همان سوء تفاهمی که از نقطه نظر ایشان که شاید موافق نقطه نظر بنده هم بود تا يك درجه اثر خودش را نبخشیده و سوء تفاهمی شده باشد برای تماشاچیان یا دیگران باین جهت لازم میدانم که فوری در این مطلب توضیحات بدهم و بعد عقیده خودم و حتی مخالفت خودم را که در این باب است اظهار بکنم و البته آقایان هم اجازه میفرمایند و خارج از موضوع هم نمیدانم در اینکه عرض کنم تمام متن و مخنی که در راه آزادیخواهی و مشروطه طلبی بر بنده وارد شده است اگر عرض بکنم آن وقت مثل يك کتاب فتن و محن مجلسی علیه الرحمه خواهد شد ولی فقط آن تاریخ و واقعه را که مدرك برقراری این حق معلوم یا رزق مقسوم است لازم میدانم در اینجا عرض کنم آن اینست که بعد از آنی که ناصرالدین شاه مرحوم بنده را احضار کردند و بنده بشیراز که رسیدم آن واقعه که همه میدانید واقع شد و سلطنت بمظفرالدین شاه مرحوم رسید و بنده بعد از طول توقف در شیراز بطهران آمدم اصرار کردند اولیاء دولت که شما باید در طهران بمانید دیگر مسافرت بخارج نکنید و جبران تمام خسارتها و خسارتها که بشما شده است میکنیم از جمله سلطان سعید مرحوم مظفرالدین شاه در حقیقت بامر سلطان شهید که او هم همین نظریات را داشت و باید ابتدا يك مبلغی را برای بنده یعنی پانصد تومان در ماه رمضان معین کردند.

رئیس - شما اینطور اجازه نداده ام -
حاج شیخ الرئیس - چه عرض کنم هر طور میفرمائید عرض میکنم.

رئیس - از بنده اجازه خواستید که تقاضا کنید این مسئله مسکوت عنه بماند.

حاج شیخ الرئیس - بنده هم میخواستیم مختصراً عرض کنم که بدانند از کی این قرارداد شده است و بعد این تقاضا را بکنم (در این موقع رئیس حرکت کرد و مجلس نیمساعت از شب گذشته ختم شد با صورت مشروح پس از ملاحظه نمایندگان محترم و تصحیح حضرت آقای آقا میرزا قاسمخان مقابله شده صحیح است محل امضاء موتمن الملك)

جلسه ۲۵۸

صورت مشروح روز شنبه ۱۲ شهر

جمادی الثانیه ۱۳۲۹

نایب رئیس آقای آقا میرزا مرتضی قلیخان سه ساعت و نیم قبل از غروب آفتاب بمقام ریاست جلوس نموده و صورت جلسه روز قبل را آقای آقا میرزا ابراهیم خان قرائت نمود.

(غائبین جلسه قبل)

حاجی و کیلیل الرعایا - ناصر الاسلام - بدون اجازه .

معزز الملك آقای حاج امام جمعه در وقت مقرر حاضر نشده اند .

بہجت - بنده در ماده اول قانون تعرفه پستی عرض نکردم که در تخفیف مزیدی خواهد شد بر دخل دولت اگر چه عقیده ام هم این بود لکن آنچه بنده عرض کردم این بود که این قراری را که کمیسیون پیشنهاد کرده است کلمه پنج شاهی مزید میشود بر آن چیزی که مقرر بوده است و عرض کردم و توضیح هم دادم که آن طور مقرر بوده میشود هر کلمه ای چهار شاهی عرض نکردم که تخفیف بدهند .

نایب رئیس - دستور امروز انتخاب دو نفر منشی - لایحه سهم متوفیاتی که سهم آنها کمتر از دو تومان است - بودجه مجلس .

حاج شیخ علی - در نظامنامه داخلی نوشته است هر گاه لایحه ای از طرف وزراء پیشنهاد بشود و فوریت آنها تقاضا شود بعد از رأی دادن به کمیسیون مربوطه آن فرستاده میشود و ممکن است خود مجلس هم بآن رسیدگی نماید و بکمیسیون مربوطه هم فرستاده نشود در جلسه قبل که این لایحه از طرف وزارت مالیه پیشنهاد شد بنده تقاضا کردم که در جزء دستور جلسه آینده گذاشته شود که امروز باشد ولی چون در آخر جلسه بآن وجهی که مشاهده کردید مذاکره نشد مسکوت عنه گذاشتند چون سابقه هم نداریم تا بدانیم از جلسه سابق که در آن نظریات و مطالبات خود را کرده باشیم بنده عقیده ام اینست که اگر مجلس موافق باشد همان لایحه ای که وزارت مالیه پیشنهاد کرده بود جزء دستور شده و امروز مطرح میشود .

نایب رئیس - پیشنهادی هم در این باب شده است خوانده میشود .
(بدین مضمون قرائت شد) .

معزز الملك - البته تصور میکنم تمام مجلس شورا متفق است در اینکه از مستخدمین امریکائی که جلب شده اند استفاده شود و تمام وسائلی که لازم است آنها را بکار انداخت حاضر بشود ولی چیزی که هست خود مقنن هم از طرف خودش هیچ وقت دقت خودش را در امور نباید از دست بدهد مثلاً این لایحه ای که از طرف وزارت مالیه پیشنهاد مجلس شورای شد خود کمیسیون قوانین مالیه هم جدیت داشت که زودتر بلکه این لایحه را حاضر بکنند که جزء دستور شود و برای همین مطلب امروز فوق العاده کمیسیون تشکیل شد ولی متأسفانه کمیسیون موفق نشد که این را بتواند حاضر بکنند از برای دستور امروز وجهاتی هم داشت اولاً در باب مالیه یکی دو قانون گذاشته شده و از مجلس گذشته است یکی قانون محاسبات عمومی یکی هم قانون دیوان محاسبات است که باید البته کمیسیون وقت داشته باشد که بتواند مطالبات خودش را بکند و مطابق بکند این قانونی که تازه آمده است با آن قانونی که گذشته است ثانیاً چون عبارت این لایحه از خود خزانه دار کل نیست و ترجمه شده است و میدانید عبارات ترجمه گئی بعضی از اوقات ترجمه میشود درست دقت نمیشود و يك طوری ترجمه میشود که نه مقصود درست بدست میآید و نه يك عبارت صحیحی است که بتواند از مقام مقنن بگذرد به این جهت است که نتوانست يك استفاده صحیحی بکند و نه راپورت

بمجلس شورا تقدیم بکنند و مخصوصاً قرار شده است که پس فردا باز يك جلسه فوق العاده کمیسیون تشکیل بکند و بطور یقین می توان گفت برای روز سه شنبه جزء دستور خواهد آمد و در این مواد که يك تکالیف کلی برای خزانه داری معین میشود و البته اینها وظایف کلی است که برای ایشان معین میشود نباید عجله کرد بطوری که هیچ نشود وقتی در آن موادی که از مجلس میگذرد نمود و بعدها بواسطه همین عجله اسباب اشکالات فراهم بشود .

نایب رئیس - در این پیشنهاد حاجی شیخ علی تقاضا شده است که آن لایحه طبع و توزیع و بدون ارجاع بکمیسیون مذاکره شود و ماده (۷۶) نظامنامه داخلی حق میدهد که اگر تقاضا شد که بدون رجوع بکمیسیون در مجلس مطرح شود اگر حالا بتقاضای خودتان باقی هستی برای میگیریم .
حاج شیخ علی - در آن جلسه که بنده پیشنهاد کردم بملاحظه این بود که آن روز جزء دستور باشد حالا اگر در روز ۳ شنبه جزء دستور خواهد بود با نظریات کمیسیون بنده از امروز جزء دستور بودن صرف نظر میکنم .

نایب رئیس - حالا شروع میکنیم با انتخاب دو نفر منشی .

(نمایندگان محترم آراء خودشان را آورده در ظرف رأی که در محل نطق بود گذاشته مهره تفتیشیه اخذ نموده و مهره های مزبوره را در ظرف دیگر که در روی میز منشیان بود گذاشته سپس آقای حاج میرزا رضا خان آقایان دکتر علیخان و حاج محمد کریم خان و ابوالقاسم میرزا را بقرعه برای نظارت در احصاء آراء و مهره های تفتیشیه معین نموده و عده آراء و مهره های تفتیشیه ۷۱۹ احصاء نمودند) .

نایب رئیس - استخراج در خارج میشود .
راپورت کمیسیون مبتکرات ماده واحده بعنوان ماده الحاقیه نظامنامه داخلی (بعبارت ذیل قرائت شد)
کمیسیون مبتکرات در تحت ریاست شاهزاده لسان الحکماء منعقد ماده واحده ای که بعنوان ماده الحاقیه بنظامنامه داخلی از طرف آقای معزز الملك بمجلس پیشنهاد و مشعر است بر این که در کلیه مواردی که رأی بقیام و قعود گرفته میشود در صورتی که اکثریت بقبول حاصل نشد برای رد نیز باید اخذ شود مگر در قابل توجه بودن اصلاحات که از این قاعده مستثنی خواهد بود - و ارجاع بکمیسیون شده بود تحت شور در آورده پس از مذاکرات لازمه نظر باین که در مواقعی که تشخیص ممتنعین از رد کنندگان اهمیت داشته باشد بحکم مواد (۸۶ و ۸۷) نظامنامه داخلی از مجلس میتوان تقاضا نمود که رأی علنی با اوراق گرفته شود لهذا این طرح را که ممکنست اسباب تعطیل و تعویق قوانین و اتلاف وقت مجلس شورای ملی گردد بجهة اینکه شاید اغلب اوقات عده قبول کنندگان و ممتنعین از رأی قریب بتساوی باشد قابل توجه نمیداند .

نایب رئیس - مطابق این راپورت کمیسیون مبتکرات این ماده واحده را که آقای معزز الملك پیشنهاد کرده اند کمیسیون مبتکرات رد کرده

است حالاً باید رأی گرفته شود اگر مجلس پارلیورت کمیسیون موافقت کرد بکلی رد میشود و اگر موافقت نکرد باید مطرح شور شود.

حاج آقا -

کمیسیون متکرات چه شده است که همچو طرح منطقی را رد کرده و قابل توجه ندانسته من تصور میکنم که اگر این طرح از مجلس شورای ملی بگذرد و جزء نظامنامه داخلی باشد یکماده نشود هیچ رأیی که در اینجا گرفته میشود بقیام و قعود که تفسیر میگردد قانون اساسی را عقیده خود را مدافعه میکرد ولی به اکثریت عقیده بنده رد شد و در آنجا عرض کردم اگر بنا بشود متمنعین را جزء رد کنندگان قبول بکنیم در هیچ مورد آنوقتی که بقیام و قعود رأی میگیرند نمایانیم که آن کسانی که نشسته هستند جزء رد کنندگان هستند یا جزء متمنعین بواسطه اینکه آن ترتیبی که ماتفسیر قانون اساسی را کردیم اشخاص سه قسم هستند در موقع رأی بعضی قبول میکنند يك ماده قانونی را که در مجلس شورای ملی است بعضی رد میکنند بعضی امتناع میکنند و ما قرار دادیم که هر چیزی که به اکثریت نامه رد یا قبولش معلوم نشد بالاتکلیف مانده یعنی رد شده محسوب نیست اگر رد کنندگان باندازه این میشدند که اکثریت کامله مجلس را حائز باشند مطلب را باید رد شده دانست و همچنین اگر قبول کنندگان باشند باید تصویب شده دانست والا اگر هیچ طرف اکثریت کامله نداشته باشند مطلب بالاتکلیف میماند همان طور که حالا معمول به ما است در مطالب برای اینکه این مطلب را همان طور که ما در مقام اخذ رأی بورفه بدست بیاوریم و ملتفت میشویم که رد کنندگان بیش از نصف حضار اعضاء مجلس شورای ملی است یا قبول کنندگان یا بالاتکلیف میماند باید در موقع اخذ رأی بقیام و قعود این مطلب معلوم شود والا بنده که بکنفراز نمایندگان هستم میتوانم عرض کنم که در تمام مطالبی که بقیام و قعود رأی گرفته میشود معلوم نمیشود که آن کسانی که نشسته اند متمنعان چند نفر است میتوانم عرض کنم که آن هیچ معلوم نیست و رد شده نمیتوان محسوب داشت بواسطه اینکه ممکن است نصف قاعدین امتناع کنند باشند پس نمی توانیم قاعدین را ما رد کنندگان بشناسیم البته نمی توانیم امتناع کنندگان را رد کنندگان محسوب بدانیم و بگوئیم که با اکثریت رد شد پس من لازم میدانم بعد از تفسیری که آن روز شد و بنده هم همان روز مریض بودم و این طرح را هم بنده امضاء نمودم و لازم میدانم برای اینکه این مطلب معلوم شود رد کنندگان و قبول کنندگان و متمنعین متین بشود والا هیچ طریقه ای را ما برای شناختن متمنعین نداریم و بعد از آنی که متمنعین را نتوانستیم بشناسیم هیچ قانونی را رد شده نمیتوانیم تصور بکنیم .

افتخار الاعظمین -

بله بنده واقفاً حق میدهم به آقای حاج آقا که چون يك تأمل و تعمقی در این مسئله فرمودند و تأمل علیالتأثر را فرمودند از رد شدن این طرح و اظهار عقیده کمیسیون تعجب میفرمایند ولی بعد از آنی که وارد مطلب بشوند

حاج سید ابراهیم - این بیاناتی که

مخبر فرمودند پیش از تفسیر آن اصل قانونی اساسی عیب نداشت و خوب بود یعنی معلوم نبود که متمنعین ملحق برد کنندگان هستند یا این که متمنعین نه راد هستند نه اینکه جزء قبول کنندگان محسوب هستند اما بعد از آنکه آن تفسیر شد یعنی متمنعین را نه جزء قبول کنندگان قراردادند نه جزء رد کنندگان حالا این مسئله سه قسم است يك مرتبه قبول کنندگان است يك مرتبه رد کنندگان است يك مرتبه بالاتکلیف مثل اینکه رأی بورفه باشد بیست نفر ورقه آبی میدهند بیست نفر ورقه سفید میدهند بیست نفر هم هیچ نمی دهند این مسلماً بالاتکلیف معلوم است کرد کنندگان کیست و امتناع کنندگان کیست باز بالاتکلیف است پس بعد از آن تفسیر باید این تفسیر بشود که معلوم می شود یعنی باید مثل اینکه آن ورقه را قبول کنند که معلوم شود که این واقفاً رد قطعی است یا ثبوت قطعی است پس این بیانات آقای مخبر و عملیات سابق ما منافات ندارد چون اگر آن ماده و آن اصل قانون اساسی تفسیر نشده بود و بعد از اینکه آن تفسیر شده باشد دیگر گمان میکنم که اشکالی نداشته باشد

افتخار الاعظمین -

بنده بهمین فرمایشی که آقای حاج سید ابراهیم فرمودند بهمین دلیل است که عرض میکنم کمیسیون این ماده الحاقیه را رد کرده است اگر چنانچه متمنعین را جزء رد کنندگان محسوب میداشتند باز اغلب مطالب یا قبول شده بود یارد شده بود بواسطه اینکه متمنعین منضم میشدند به رد کنندگان بجهت اینکه اکثریت بیدامی کرد و آن مسئله بالاتکلیف میماند یا قبول شده محسوب میشود یارد میشد ولی چون متمنعین را نه داخل در قبول کنندگان و نه داخل در رد کنندگان محسوب میدادند احتمال میدهم کمیسیون کدر اکثر مواقع عمود کنندگان و قبول کنندگان و متمنعین از رأی مساوی باشد و آن وقت مطالب در مجلس بالاتکلیف و معوق بماند نه رد شده باشد و نه قبول شده باشد.

مهرز الملك -

بنده خیلی متشکرم که آقای مخبر در ضمن نطق فصیح خودشان تمام این فرمایشاتشان برعکس لازمه قبول این است نه در نتیجه اینکه ایشان بالاخره چه فرمودند فرمودند سه رأی ممکن است در مجلس گرفته شود یکی بهمیره که تکلیف متمنعین معلوم است یکی هم بورفه که باز تکلیف متمنعین معلوم است ولی يك رأی هم بقیام و قعود است که تکلیف متمنعین معلوم نیست خوب برای همین که تکلیف متمنعین معلوم نیست برای همین این لایحه پیشنهاد شده است که تکلیف متمنعین معلوم شود فرض بفرمایند بنده هم چیز را منتظر بودم که در رد این لایحه گفته شود ولی این چیزی را که اینجا نوشته شده است هیچ منتظر نبودم کرد شود و این بهینه مثل این است که کسی دلیل بیاد بگوید مشروطیت بدست بدلیل اینکه در هر لایحه کشور می شود و تعویق در کارها می شود خوب این دلیل نیست بکنفیزی دارد و آن نظر بایه شود اگر يك کسی يك طرحی که مستلزم کشف حقیقت ولو اینکه قدری جهت قضیعت وقت می شود البته آن را باید پذیرفت ملاحظه بفرمایند در نظامنامه داخلی شما تمام رأی دهندگان را سه طبقه منقسم کرده و آنها را آزاد و مختار کردید که بتوانند آراه خودشان را بدهند یکی تصویب است من ورقه سفید خود را می اندازم یکی رد است من ورقه کبود خود

را میانم لازم یکی امتناع است که ورقه خودم را نمیدهم گمانکن است از همدیگر این سه علامت ممتاز و معلوم باشد ولی در قیام و قعود تصدیق بفرمایند این طور نیست اینکه مفرماید آن وقت بلا تکلیف است بعینه مثل اینست که با اوراق رأی بگیرند وقتی که يك لایحه بود چه آمد بمجلس چه کار کردید شما ارجاع کردید باز بمجلس آوردند سه مرتبه تا اینکه درست در آن وقت کیمولی ممکن است در باب لایحه ای که مستلزم خرجی نباشد که بموجب نظامنامه داخلی رأی بقیام و قعود بگیرد ولی مثالی میتوانم بیاورم برای شما وقتی که قانونی بستی اینجا مطرح مذاکره بود يك ماده مطرح بود که رأی گرفتند چون درست دقت فرموده بودند آن ماده رد شد بعد بواسطه يك اصلاح جزئی که معنی را هیچ تغییر نداده بود دو باره رأی گرفته و به اکثریت ۷۵ رأی تصویب شد پس آتهائی که امتناع می کنند یا این است که هنوز نتوانسته اند برای خودشان رأی اخذ بکنند و همین که شما رأی گرفتید بقیام و قعود عده اکثریت قیام نکردند آن وقت ما آنرا رد شده تصور می کنیم چیز فوق العاده ای پیشنهاد نکردند آنجا گفته رأی بقیام و قعود بگیرند آن وقت برای رد آنهم رأی بگیرند یعنی آن کسانی که رد میکنند آنهم قیام کنند چیزی دیگر نوشته نشده است اگر اکثریت حاصل شد یعنی عده رد کنندگان اکثریت داشتند که تکلیف آن معلوم است والا بالاتکلیف مانده است حالا محض سهولت کار بنده يك تبصره يك توضیحی هم نوشته بودم که آن هم يك اندازه اسباب سهولت کار بود نمی دانم چرا آن راد کرده اند من گفته بودم که پیشنهادهایی که در مجلس می شود از این قاعده مستثنی باشد برای اینکه پیشنهادهایی که در مجلس میشود چون در خودش نمی شود رأی گرفت بلکه در قابل توجه بودن رأی میشود گرفت به این جهت در مواد پیشنهاد دو رأی گرفته میشود ولی در ماده قانونی وقتی که رأی گرفتند و اکثریت حاصل نشد عقل و همه چیز تصدیق میکنند که با بهره وقتی رأی میگیرند این مسئله را محرز میدانند همین طور در قیام و قعود هم وقتی این رأی را میگیرند باید محرز باشد که اکثریت قیام نکرد تمام مردم بدانند که این مسئله رد شده است یعنی اکثریت که نشده است بواسطه رأی ندادن بوده است در این ماده یا این که بگویند در میان آنها يك ماده ای بوده است که نتوانسته اند تحصیل عقیده بکنند برای خودشان البته ممکن است يك مطلبی را يك عده کثیری در مجلس تصویب بکنند بنده نمی دانم بچه جهت این طرح را کمیسیون رد کرده است .

آقا سید حسین اردبیلی -

اینجا آقایان يك نکته ای را توجه نمیفرمایند کلیتاً رأی برد و قسم است بکوت است که در رأی دوران امر بین دو چیز است یعنی یکی از دو طرف یارد یا قبول خیلی اهمیت دارد در این قسم موارد هم نظامنامه داخلی همین کرده است که نمایندگان با ورقه رأی بنهند که هم رد کنندگان که آبی میدهند اسمشان معلوم باشد و هم آتهائی که قبول یا امتناع میکنند آنها هم معلوم باشند و بعضی از موارد هم که چندان اهمیت ندارد باز نظامنامه داخلی

حق داده است که يك نماینده می تواند تقاضای رأی با اوراق بکند این يك نوع رأیی است که دوران امر بین قبول و رد است که اهمیت از طرف رد یا قبول است و يك قسم رأی دیگر داریم که در آن قسم دوران امر بین قبول و عدم قبول است یعنی باید دید اکثریت مجلس این ا قبول میکند یا نمی کند قبول نکردن ام از اینست که رد بکند یا نکند تمام این دلایلی را که آقای معزز الملک می فرمایند و تمام شواهدی که موافقین این ماده اقامه میفرمایند تمام اینها منطبق میشود بر اینکه دوران امر بین رد یا قبول باشد یعنی یکی از رد و قبول معلوم باشد که اگر قبول نشد یا باید از کسانی که قبول نکرده اند رأی بگیرند که رد و امتناع معلوم باشد و لسی اینجا نظر کمیسیون در موارد رأی بقیام و قعود بآن قسم اخیر است که آنجا فقط نظر مجلس میخواهد این نکته را یعنی قبول کردن اکثریت یا قبول نکردن را معین کند همینکه دیدیم اکثریت قبول کرد و قیام کردند قبول شده تصور میکنیم و همین که دیدیم اکثریت قبول نکردند این را قبول نشده فرض میکنیم یعنی این قبول نکردن ام از اینست که کسانی که قیام نکرده اند از روی رد قبول نکرده اند یا از روی امتناع زیرا که قبول نکردن ام است و چون در قوانین خیلی مفصل اگر بنا باشد که هم بقبول وهم برد رأی گرفته شود خیلی وقت تلف میشود و همین که علت این پیشنهاد و فلسفه آنرا تحقیق میکنند می گویند که چون در خصوص قابل توجه بودن پیشنهادی همین که يك رأی گرفته شود آنجا لازم نیست که عدم قبول و رد آنرا ملاحظه کرد و همینقدر باید قانع شد بر اینکه اکثریت مجلس در قبول يك چیزی رأی داده متمایل باشد بقبول همین قدرش را کافی می دانند اگر تمایل اکثریت مجلس بقبول او بود اکثریت قیام میکرد ولی وقتی که اکثریت مجلس بقبول موافقت نکرد یعنی ام از اینست که رد کرد یا امتناعاً قبول نکرد معلوم میشود که آن قدر اهمیت نداشته است که اکثریت بقبول آن متمایل شود باین ملاحظه است که کمیسیون این طرح را قابل توجه ندانسته است که آنجا دوران امر بین قبول و عدم قبول است نه ما بین قبول و رد حالا باز اکثریت مجلس هر طور لازم بداند و تصویب بکنند مختار است .

حاج آقا -

بنده جلب میکنم نظر اعضا کمیسیون را يك ماده از قانون اساسی که اصل هفتم باشد در ضمن يك جمله خودش مینویسد اکثریت آراء وقتی حاصل میشود که بیش از نصف حضار بدهند و این ماده را ما تفسیر کردیم باینکه بیش از نصف حضار رأی تصویب یا رأی به رد و هیچکس نمیتواند انکار کند که يك ماده که در مجلس شورای ملی مطرح میشود رد و قبول آن باید برای نصف از حضار معلوم شود یعنی نصف از حضار باید آن باشد و هیچ نمیشود معلوم باشد که در يك ماده که رأی بقیام و قعود گرفته میشود همان طور که بورفه رأی میگیریم رد کنندگان و امتناع کنندگان اقلیت داشته اند آن ماده بالاتکلیف میماند در رأی بقیام و قعود هم ممکنست بالاتکلیف بماند رد شدن غیر از امتناع کردن

است اگر می فرمایند در آنجائهایی که قیام کنندگان زیاد تر باشد نمایانم بطور میشود که آن مسئله مسکوت عنه و بالاتکلیف بماند بنده عرض می کنم هیچ استبعادی ندارد بواسطه اینکه ممکن است قاعدین همه متمنع باشند و در این صورت تکلیف آن ماده معلوم نشده است بواسطه اینکه قانون اساسی میگوید که اکثریت آراء وقتی حاصل میشود که بیش از نصف حضار رأی دهند باشند پس ماباید بموجب قانون اساسی متمنعین را چه در قیام و قعود معلوم بکنیم .

نایب رئیس -

مذاکرات کافی شده است رأی می گیریم اول در راپورت کمیسیون در صورتیکه رد شد آنوقت آن ماده که آقای معزز الملک پیشنهاد کرده است قبول میشود و داخل مذاکره میشویم در جلسه بعد حالا رأی میگیریم بر راپورت کمیسیون که پیشنهاد آقای معزز الملک را رد کرده است آقایانانی که با این راپورت موافقت و تصویب می کنند قیام نمایند . (اغلب قیام نکردند) -- رد شد .

حالا آقای هشتودی پیشنهاد کرده اند خوانده می شود .

(ببابت ذیل قرائت شد)

پیشنهاد میکنم که این جمله بدون استثناء نوشته شود .

هشتودی -

بنده این ماده را که آقای معزز الملک پیشنهاد کرده اند آن دلایلی را فرمودند در خصوص استثنائی که در پیشنهاد ایشان شده است شاید خوب نباشد و اگر استثناء نباشد شاید خیلی صحیح باشد یعنی آن دلائلی را که فرمودند بطوری است که انسان خودش ملتفت نمیشود که بطور میشود برای اینکه امتناع کنندگان در رأی یعنی نه رد میکنند نه قبول بلکه میخواهد آن مطلب بالاتکلیف بماند و این هم خودش يك جهتی است از جهات که میخواهد آن مطلب مهم بماند تا باینکه که بطور میشود و یکی هم رد کنندگان است که قبول میکنند و میخواهد بگذرد و حالا استثناء را که شما میکنید و دلایلی را که میآوردید عیناً همان دلیل کمیسیون را برای خودتان دلیل میآوردید یعنی میگوید اصلاحات و پیشنهادها نباید این طور باشد بنده عرض میکنم که در اصلاحات هم همین سه قسم محسوس است بجهت اینکه اصلاحات راهم يك فرقه ای میخواهد مسکوت عنه بگذارند تا دقت نظر در آنجا بشود و يك فرقه رد میکنند و يك فرقه ای میخواهد قبول بکنند و بگذرد پس دیگر آن استثناء کردن بدون دلیل است بلکه بنده در آنجا يك اهمیتی میدهم بجهت اینکه شاید بعضی اوقات اصلاحات طوری بشود که خیلی اهمیت پیدا بکنند آنها که امتناع میکنند نظرشان بر این باشد که آن اصلاح مسکوت عنه بماند تا تجدید نظر در آن بکنند و عقیده شان در آن خصوص معلوم بشود پس من دلیل کمیسیون را که آقای معزز الملک برای خودشان دلیل قرار دادند که در اصلاحات پیشنهادها عیب ندارد متمنعین را جزء رادین قرار بدهیم عرض میکنم که این معنی این میشود یعنی يك چیز قلبه ای میشود مثل این میشود که يك فرقه ای ایضاً است و يك

فرقه‌ای اسود و یکفرقه‌ای احمر آنوقت شمایه آن فرقه احمر میگویند که شما بزور باید داخل یکی از این دو فرقه بشوید پس من عقیده‌ام این است و سخت هم ایستاده‌ام که نه باین طرف رأی بدهم و نه به آن طرف میخوامم بلاتکلیف بماند و اصلاحات یا غیر اصلاحات از این راه هیچ فرقی باهم ندارند که استثناء بشوند و اینکه بآن فرقه احمر بگوئیم که شما حتماً باید قاطی فرقه ایض بشوید بنده عرض میکنم که این خلاف مقصود و خلاف دلیل آن فرقه است پس بنده این استثناء را رد میکنم و پیشنهاد کرده‌ام که بدون استثناء نوشته شود.

نایب رئیس - در این باب دیگر داخل مذاکره نمی‌شویم حالا اول ماده پیشنهادی آقای معز الملک خوانده میشود بنده پیشنهاد آقای هشترودی قرائت میشود و رأی میگیریم.

(ماده مزبوره عبارت ذیل قرائت شد)
ماده - در کلیه مواردی که رأی بقیام و قعود گرفته میشود در صورتی که اکثریت مقبول حاصل نشد برای رد نیز باید رأی گرفته شود.

تنبیه - رأی در قابل توجه بودن اصلاحات و پیشنهادها از این قاعده مستثناء خواهد بود
نایب رئیس - حالا پیشنهاد آقای هشترودی خوانده میشود.

(مجدداً قرائت شد)

نایب رئیس - رأی میگیریم در قابل توجه بودن این پیشنهاد آقای هشترودی هر یک از آقایان که این پیشنهاد عدم استثناء را قابل توجه می‌دانند قیام نمایند (اغلب قیام نکردند)

قابل توجه نشد - رایورت کمیسیون قوانین ماله در باب حقوق متوفیاتیکه کمتر از دو تومان است خوانده میشود.

(عبارت ذیل قرائت شد)

رایورت کمیسیون قوانین ماله (ماده دوم) در خصوص حقوق وراث متوفیاتیکه از دو تومان تجاوز میکند و کمتر از بیست تومان بوده باشد مجدداً در کمیسیون مطرح مذاکره شده بود و پس از آمدن بمجلس چه در اساس ماده وجه در مبلغ آن اختلاف حاصل شد تا نایب رجوع بکمیسیون گردید پس از دقت نظر ثانوی و نظرات در آن بملاحظات چندین ماده را مسترد میدارد

حاج آقا - خوب بود مخبر کمیسیون بیان می فرمودند که برای چه این ماده را مسترد داشته اند چون این مطلبی بود که در مجلس قابل توجه شد و حسابات و کلام تا اندازه‌ای در آن معلوم شد خوب است جهت احترام دانش را بیان بکنند تا اینکه بنده هم عقیده خود را عرض کنم.

معز الملک (مخبر کمیسیون) - وقتی که این ماده واحده از طرف وزارت ماله پیشنهاد شد یک فلسفه و یک چغتی برای او بیان شده بود که وقتی که حقوق متوفیات بین وراث توزیع میشود ممکن است بالاخره کار بچائی برسد که حقوق هر یک از وراث برسد یک تومان و پنجاه هزار و یک قسمتهای کوچک که نیرزد بفرمان صادر کردن و تراکم این قبیل حقوق فقط اسباب اشکال اداره بود در صورتیکه فایده‌ای هم برای صاحبان حقوق نداشته بود باین جهت و باین فلسفه این ماده واحده از

طرف وزارت ماله پیشنهاد شده بود در کمیسیون مبلغی را که از طرف وزارت ماله پیشنهاد شده بود یک تومان بود دو تومان کردند و آوردند بمجلس و این یک ماده قطعی بود که حقوق وراثی که از دو تومان کمتر است وزارت ماله میتواند یک مبلغی بدهد و آنها را ضبط بکند ولی بعد از طرف خود مخبر کمیسیون یک ماده پیشنهاد شده بود که مناسبت او باین قانون فقط این بود که یک اسم متوفیات در آن بود مناسبت دیگری نداشت و ماده دوم را اگر ملاحظه بفرمائید فقط یک اجازه‌ای است که میدهیم بوزارت ماله که حقوق وراث متوفیات را وزارت ماله میتواند همین معامله را با آنها بکند یعنی یک مبلغی را دو مقابل یا سه مقابل بدهد بآنها و آن حقوق را بخرد حالا اگر شما معتقد بآن کمی مبلغ شده اید یعنی متقاعد بآن فلسفه‌ای که وزارت ماله بیان کرده بود شده اید و تا بیست تومان را هم تصدیق میفرمائید بنده عرض میکنم چه قرضی خواهد بود مابین آن ورته‌ای که هیچده تومان حقوق را رد و یکی که شخصاً پنج تومان حقوق دارد که شما بوزارت ماله اجازه میدهید که آن هیچده تومان را به پنج مقابل و سه مقابل بخرد لکن این اجازه در یک مبلغ کمتری که پنج تومان است نمی‌دهید پس این تقریباً یک عدم مساواتی است در معاملات ماله و یکی دیگر اینکه این حکم قطعی نیست بلکه یک اجازه‌ای است که داده اید بوزارت ماله و البته قبل از اینکه این اجازه را بدهید بوزارت ماله لازم است یک محلی هم برای اینکار فراهم بکنید برای اینکه فرض بکنید که مجاز گردید وزارت ماله را که یک همچو کار را بکند آنوقت بنده یک حقوقی دارم و از یک کسی بن تعلق گرفته است میروم از وزارت ماله خواهش میکنم که بامن همان معامله را که مقنن شما اجازه داده است بکند آن وقت وزارت ماله میگوید من محل ندارم که این معامله را با شما بکنم و این یک چیز مضحکی خواهد شد که یک اجازه را بمجلس داده است و وزارت ماله بواسطه نداشتن پول نتوانسته است رفتار بکند کمیسیون قوانین ماله باین نظرهایی که عرض کردم و یکی دیگر از جهت اینکه وزارت ماله هیچ سابقه‌ای در این باب نداشت و معاملات و دقت خودش را نکرده بود یک رأی قطعی داد و این ماده را مسترد داشت ولی کمیسیون قوانین ماله موافقت خواهد داشت با اینکه در باب کلیه حقوق یک مطالعه‌ای بشود و یک قرار بدهند و یک مبلغی را معین بکنند که وزارت ماله بدهد و آنها را ضبط کند اعم از اینکه از وراث باشد یا غیر وراث ولی در صورتی که از طرف وزارت ماله فقط یک تکلیفی برای حقوق دو تومانی و یک تومانی خواسته شده بود ما آنقدر آن طرف نیفتیم که برای حقوق بیست تومانی تکلیف معین بکنیم گویا صحیح نباشد این را خوب است و اگر گذار کنیم بنظر وزارت ماله که پس از دقت هر طوری را که لازم دانست پیشنهاد بکند و رأی بدهیم که از مجلس بگذرد.

نایب رئیس - خاطر آقایان مسبق است که کمیسوی می‌تواند پیشنهادی را کرده است مسترد بدارد حالا اگر مخالفی در این خصوص نیست که این

ماده طرح میشود و اگر مخالفی هست بکنند دیگر باید آن را قبول بکنند.
حاج شیخ اسدالله - بنده قبول میکنم.

نایب رئیس - پس بفرمائید توضیح بدهید
حاج شیخ اسدالله - همان قسم که فرمودند بعد از آنی که کمیسیون آن پیشنهاد خودش را مسترد داشت دیگر در آن مذاکره نمی‌توانیم بکنیم مگر اینکه دیگری آن پیشنهاد را اختیار بکند و بنده این را قبول میکنم اگر چه بنده در سابق وقتی که این طرح به مجلس آمد هیچ فرق نگذاشتم بین متوفیات و غیر متوفیات و پیشنهاد کردم که کلیتاً دولت یعنی وزارت ماله مجاز است در صورت رضایت خود ارباب حقوق را که کمتر از بیست تومان است که یک میزانی به آنها بدهد و حقوق آنها را کلیتاً ضبط بکند متأسفانه آن پیشنهاد قابل توجه نشد اما اینکه فرمودند حالا هیچ فرق نمی‌کند بین متوفیات و غیر متوفیات بنده عرض میکنم که یک فرقی دارد حقوق وراث متوفیات بمنزله یک حقوق ابتدائی نسبت بوراث میتوان فرض کرد و آن اشخاصی که دارای حقوق بوده اند و به اسم خودشان بوده است که همیشه معمول بوده است و می‌گرفته اند و می‌گیرند فرمانی هم لازم نیست که صادر بکند ولی نسبت به متوفیات و وراث آنها یک حقوق ابتدائی است که فرمان مخصوص باید صادر بشود و بموجب فرمان در حق ورته مطابق قانون متوفیات (۱۵) ساله برقرار میشود و حالا چون آن پیشنهاد اولیه بنده رد شد عقیده خودم را در آن خصوص دو مرتبه عرض نمیکنم این پیشنهاد را قبول میکنم و در ضمن این پیشنهاد اظهار میکنم که بعد از آنی که ما بخواهیم تحلیلی بر ارباب حقوق نکنیم و او به میل خودش و برضایت خودش بیاید اظهار بکند که من حقوق خودم را بدولت واگذار میکنم و یک میزانی را که امروز دولت معین میکند که مثلا چهارم مقابل باشد میگیریم و دولت یعنی وزارت ماله مجاز باشد در اینکه چهارم مقابل را بدهد و آن حقوق را ضبط نمایند چون آنروز هم عرض کردم که خیلی از خرابی بودجه مملکت ما بواسطه همین حقوق جزئی است که در وزارت ماله اکثر اوقات وزارت ماله را تلف میکند و دولت هم بعضی اظهار ارباب حقوق در صورتیکه نتوانند مجبور نیست بقبول کردن پس این یک چیز مشکلی است نه برای دولت است نه برای ارباب حقوق دولت مجاز است یعنی می‌تواند این حقوق را ضبط بکند و چهارم مقابل بورات بدهد مجبور هم نیست بقبول کردن و در یک موقعی که وجهی موجود ندارد که به آن ارباب حقوقی که این تقاضا را کرده است بدهد میتواند تقاضای او را قبول نکند وراث هم مجبور نیستند که حکماً یک وجهی بگیرند و حقوق خود را واگذار بکنند پس در صورتیکه نه از برای ارباب حقوق و نه برای دولت یک تکلیفی خواهد بود که هر دو برضایت خودشان این کار را بکنند بنده مانعی نمی‌بینم که ما یک اجازه بوزارت ماله بدهیم که در صورت رضایت ارباب حقوق یک میزانی بآنها بدهد حالا چهارم مقابل یا کمتر هر قدر که مجلس تصویب نماید بلکه بنده عقیده‌ام این است که در کلیه این معامله را باید کرد ولی چون ماله دولت امروزه کافی نیست اقتضای می‌کنیم بهمین قدر که از بیست

تومان تجاوز نشود دولت چهار مقابل آنرا بدهد و آن حقوق را ضبط بکند
حاج شیخ علی - بنده اختصار نظامنامه‌ای دارم
نایب رئیس - بفرمائید
حاج شیخ علی - نظامنامه داخلی می‌نویسد «اگر طرح قانونی که از طرف نماینده‌ای پیشنهاد شده است (با کمیسیون فرق نمی‌کند) اجماع یکی از وزراء مشمول باشد موافق اصل (۴۰) قانون اساسی باید آن وزیر را مطلع نمود که خود یا معاون او حاضر شده مذاکرات در حضور او بعمل آید» ما اصل اولی که این قانون از کمیسیون قوانین ماله پیشنهاد شد وزیر حاضر نبود در ثانی هم خود کمیسیون موافق این رایورت این یک ماده را در واقع مسترد داشت و حالا که دو مرتبه آن را مطرح مذاکره قرار داده‌اید بنده عقیده‌ام این است که تا وزیر ماله حضور نداشته باشد مذاکره در این باب هیچ صورتی ندارد.

معز الملک - ابتداء محض اطلاع خاطر آقای حاج شیخی عرض میکنم که وزیر ماله و معاونان در کمیسیون حضور داشته بودند و این تصمیماتی که شده است مخصوصاً ایشا موافق بودند در این که این ماده پس گرفته بشود و اینکه نوشته شده است که باید باحضور وزیر مذاکره بشود یعنی او هم اطلاع داشته باشد اعم از اینکه در کمیسیون باشد یا در مجلس و در نظرات کمیسیون هم اگر وزیر مخالفتی داشته باشد ممکن است مخبر کمیسیون همان عقاید وزیر را در اینجا اظهار بکند و دفاع هم بکند اما آنچه که گواچ بفرمایش آقای حاج شیخ اسدالله بود گویا ایشان درست برعکس بنده توجه فرمودند کمیسیون قوانین ماله بهیچوجه رد نمیکنند این مسئله را و نمیگویند باینکه کمیسیون قوانین ماله این را خیلی صحیح میدانند که در باب کلیه وظایفی که در وزارت ماله موجود است یک ترتیبی اتخاذ بشود و همین اجازه که فعلا در اینجا در ضمن یک لایحه قانونی داده شده است بطور کلیت در ضمن یک لایحه مخصوصی داده شود این مطلب اساساً منکر ندارد ولی چیزی که هست این است که اینجا یک نظریاتی هست که لازم است توضیح بشود اولاً فرمودند که اینجا اجازه است و اجبار نیست بنده هم میدانم که اجازه است و اجبار نیست ولی اگر اجازه است و اجبار نیست نمی‌دانم چرا مقید میکنند به بیست تومان ممکن است مطلقاً این اجازه بوزارت ماله داده شود که هر کس خواست حقوق خودش را بفرود و وزارت ماله بتواند این کار را بکند این یک چیز صحیحی است که یک فلسفه‌ای دارد و یک حکمتی را داراست لیکن شما بیاید در یک قانونی که از مدنظر این نوشته شده است که برای اینکه اشکالی برای دفتر وزارت ماله نباشد که برای حقوق جزئی فرمان صادر کند و ثبت نماید وزارت ماله بتواند آن حقوق را پنج برابر بخرد و ابدی ضبط نماید در زمینه یک همچو قانونی یک ماده اش که اجباری است شما می‌خواهید یک ماده اختیاری برای وزارت ماله وضع بکنید پس چرا محدود می‌کنید به ۲۰ تومان

همین اجازه بقرینه بنده ممکن است در باب سی تومان هم بدهید علاوه بر این چه وجه دارد که یک ورته که ۱۷ تومان حقوق دارد با و چهارم مقابل داده شود حقوق آنها ضبط شود و اگر یکی پنج تومان حقوق شخصی داشته باشد نتواند این معامله را بکند در صورتیکه اگر دقت بفرمائید منفعت در این است که با او این معامله بشود چرا بجهت این که یک مدتی که زنده است خودش می‌گیرد و بعد از مردن او ۱۵ سال دیگر هم بورته تعلق خواهد گرفت و در این صورت شما اجازه می‌دهید که آن حقوقی را که در بازده سال باید وراث ببرند دولت سه مقابل آن را بخرد و یک پنج تومانی را که ممکن است یک کسی پنجاه سال خودش ۱۵ سال وراثت ببرد او را نخرند پس باین ملاحظات کمیسیون قوانین ماله با کمال موافقتی که با اصل مطلب دارد یعنی مایل باین است که یک طرحی برای کلیه حقوق برها پیشنهاد مجلس بشود باین ماده مخالف است و این ماده را در اینجا بی موقع می‌دانند که گنجانیده شود حالا دیگر بسته برای مجلس است.

نایب رئیس - مذاکره کافی است حالا اصل ماده دوم خوانده میشود و رأی میگیریم (عبارت ذیل قرائت شد)
ماده (۲) در صورتی که حقوق سهمی وراث از دو تومان تجاوز بکند هر یک از ورته تقاضا نماید که با او نیز همین معامله بعمل آید وزارت ماله مجاز است که تقاضای او را پذیرفته و سهمی آن وراث را در صورتی که متجاوز از بیست تومان نباشد تا دو تومان آن را پنج برابر و اضافه از دو تومان را سه برابر با داده و آن مبلغ را ابدی ضبط نماید.

نایب رئیس - رأی میگیریم در این ماده دوم که کمیسیون مسترد داشت و آقای حاجی شیخ اسدالله اختیار کردند. آقایانی که تصویب میکنند ورقه سفید خواهند انداخت.

(اوراق رأی اخذ شده آقای حاج میرزا رضاخان از قرار ذیل شماره نمود.)
ورقه سفید (۶) ورقه آبی (۲۵)

نایب رئیس - یک پیشنهادی از طرف آقای حاج عزالمالک شده است در ماده اول ولی ماده اول رأی گرفته شده است و گذشته است دیگر نمی‌شود ماده گذشته را تجزیه کرد.

حاج عزالمالک - اجازه بفرمائید توضیح عرض بکنم
نایب رئیس - این در صورتی است که در آن ماده رأی گرفته نشده باشد و در صورتی که آن ماده گذشته است دیگر نمی‌توان آن را تجزیه کرد نتیجه انتخاب منشی‌ها از این قرار است

آقا میرزا رضاخان با (۵۱) رأی
آقای آقا میرزا قاسم خان با (۵۰) رأی حالا یک ربع تنفس میشود.
(مجدداً چهل دقیقه قبل از غروب مجلس منعقد شد)

نایب رئیس - ماده دوم قانون بودجه مجلس شورای ملی قرائت میشود
ماده دوم - حقوق اجزاء تقنینیه ۱۳۲۵۴۰

قران
نایب رئیس - کمیسیون محاسبات در این جا ۳۶۰ تومان کسر کرده و بقیه را تصویب کرده است باین معنی که شصت تومانی که کسر کرده است هیئت رئیسه و اداره مابشرت آن را اعتبار خواسته‌اند که اینجا ذکر نشده و کمیسیون آن را قبول کرده است این شصت تومان که اعتبار خواسته بجای آن شصت تومان که کسر کرده پس این مطابق شد - فقط سیصد و شصت تومان کسر شده است از این مبلغ که از حقوق مدیر کل و رئیس کابینه کسر شده است.

ارباب کیخسرو - مقصود آقای نایب رئیس که توضیح دادند نه این است که شصت تومان در سال کسر شده است بلکه شصت تومان در ماه کسر شده است چون در آنجا که پیشنهاد کرده بودیم دهنفر تندنویس و یک نفر مدیر تندنویسی بود کمیسیون هشت نفر تندنویس بیشتر تصویب نکرده بود هیئت رئیسه هم بماند اکتفا کرده است لکن هیئت رئیسه شصت تومان اعتبار خواسته بودند که اداره مابشرت آن را از قلم انداخته بود در وقت طبع و توزیع این صورت بعد در کمیسیون محاسبات این مسئله را مدلل کردیم که لازم است کمیسیون هم این را قبول کرد پس اختلاف نظری که اینجا هست بین اداره مابشرت و کمیسیون محاسبات یک سیصد و شصت تومان است که از این سیزده هزار و دو بیست و پنجاه و چهار تومان کسر شدند راجع بحقوق یک رئیس کابینه و اداره مابشرت لازم میدانند حالا در هر صورت چون این دفعه سیم است استعفا میکنم که هر قسم ممکن است یک رأی قطعی بدهند که اداره مابشرت تکلیف خودش را بداند.

حاج سید ابراهیم - اینکه اداره مابشرت اعتبار مجددی خواسته‌اند و کمیسیون هم داده است خوب است توضیح بفرمائید که برای چیست این اعتبار مجدد در صورتیکه تمام جزئیات در بودجه مجلس مرتب و مطرح است و بودجه مجلس غیر از سایر جاها است در این باب لازم است که توضیح بدهند.

ارباب کیخسرو - بنده تصور میکنم برای هیئت رئیسه که اداره میکنند هیئت تقنینیه را شصت تومان اعتبار در سال زیاد نباشد و مخصوصاً یک نظامنامه دواثری طبع و توزیع شده است امروز بو کلاه داده شده که آقایان نمایندگان بدانند که چقدر مستخدمین برای دوائر مجلس لازم است بموجب هما نظامنامه داخلی که در مجلس تصویب شده است این برای اینست که شاید در ظرف سال دو نفر اجزاء لازم شود و آن وقت نمیشود که از هیئت رئیسه یا اداره مابشرت متصلاً پیشنهاد بشود که فلان مبلغ لازم است برای فلان مخارج فوق العاده این یک اعتباری است که داده میشود اگر لازم شد که بمصرف برسد میرسد و اگر محتاج نشدیم که چیزی از بین نرفته است.
دکتر اسد مهیل خان - این ایرادی که آقای حاج سید ابراهیم فرمودند گمان میکنم که هیچ

ایرادی نیست در بودجه ایت ائیل يك اعتباری بداره مباشرت داده شده بود برای خرج فوق العاده اگر درست دقت فرموده باشند در صورت اول غیر از ذغال سنگ که امسال بواسطه سرما قدری زیاده تر شد بقیه را بهما شکلی که بود در دفاترش ثبت است و آن اعتبارات را بمصرف نرسانند فقط يك مقدار را لازم دیدیم بمصرف برساند بمصرف رسانید قدری که احتیاج داشت بمصرف رساند بقیه را بطوری که ملاحظه فرمودید زیاد آورد اینجا هم همین طور است برای این که ممکن است از برای ده روز یا نوزده روز برای صورت مجلس یا برای سایر کارهای مجلس دوتفر منشی فوق العاده لازم داشته باشند و بعد از آنکه کارهاشان تمام شد مخصصان بکنند از برای آن ده یا نوزده روز يك اعتبار فوق العاده نمیشود خواست حالیکه اعتباری در باره شصت تومان میخواهند در صورتی که لزوم پیدا کرد مصرف میشود والا از بین نخواهد رفت معلوم است چیزی که محل خرج پیدا نکند مصرف نمیشود

معزز الملک - بنده موافقم با آن پیشنهادی که از طرف اداره مباشرت شده است و مخالفم با راپورت کمیسیون محاسبات بجهت این که مجلس شورای ملی را بهیچوجه منالوجه نمیتوان يك اداره گفت که کمتر از يك وزارتخانه باشد و بنده تمام کارهایی که در يك وزارتخانه موجود است در مجلس شورای ملی هم موجود مبینم و تمام آن حقوقی که در وزارتخانه مجری است البته باید در مجلس شورای ملی هم مجری باشد بلیه ممکن است بگویند در وزارتخانهها هم حقوق راز یاد میدهند بنده هم تصدیق می کنم ولی تا وقتی که حقوق راد کلیه وزارتخانهها میدهند باید در مجلس هم مجری باشد و شامل مجلس هم باشد بدون اینکه يك ترتیب دیگری داده شود ببینیم يك رئیس کابینه وزارتخانه چه میگردد تقریباً از هفتاد هشتاد الی یکصد تومان می گیرند و این هفتاد و یا هشتاد تومان که کمیسیون محاسبات یا کمیسیون بودجه بیش خودشان معین کرده اند بنده ضمناً عرض می کنم تمام تصویبات کمیسیون بودجه در مجلس تصویب نخواهد شد بجهت اینکه در کسر کردن حقوق کار مملکت اصلاح نمیشود و آنچه که تقریباً در وزارتخانهها میدهند تقریباً هفتاد و هشتاد و صد تومان الی یکصد و بیست تومان است پس حقیقتاً خیلی ظلم است که بگوئیم در مجلس شورا رئیس کابینه که کارش خیلی زیادتر است از رئیس کابینه سایر وزارتخانهها باو پنجاه تومان بدهند این چه اثر خواهد کرد این اثر را خواهد کرد که اشخاصی که خوب کار میکنند در مجلس شورا مستخدم نخواهند شد و می روند سایر وزارتخانهها مستخدم میشوند پس تا وقتی که در ادارات کلیه حقوق این قبیل اشخاص کم نشده است و مساوی نشده است باین پنجاه تومان که در اینجا پیشنهاد شده است باید همان که اداره مباشرت پیشنهاد کرده است منظور شود و بنده مخالف هستم با پیشنهاد کمیسیون محاسبات و همان پیشنهادی که اداره مباشرت کرده است بهتر است و بالاخره این مسئله سه مرتبه بمجلس آمده است و برای يك سی تومان اینهمه اصرار از طرف کمیسیون محاسبات میشود و

خیلی غریب است و جای تعجب است.

دکتر اسماعیل خان - اینجا گمان نمیکنم مخالفت چندانی باشد و نظر کمیسیون محاسبات هم در این نیست که داخل جزئیات و اشخاص بشود از طرف هیئت رئیسه از برای معاون کل و رئیس کابینه دو دست و سی تومان تصویب شده بود کمیسیون محاسبات دو دست تومان تصویب کرده است کار ندارد که پنجاه تومان کی صد و پنجاه تومان کی حقوق داشته باشد یا صد تومان یکی صد تومان یکی داده شود فقط از برای این دو جمله دو دست تومان تصویب کرده است و از برای سایر فقرات دیگر چندان اختلافی پیدا نمیکند زیرا که از طرف هیئت رئیسه ۱۳۲۵۴ تومان از برای ماده ۲ تخصیص داده شده بود که برای هیئت تقنینیه باشد و کمیسیون فقط سیصد و شصت تومان کسر کرده است و يك قسم هم هفتصد و بیست تومان کسر کرده است و آن را در مرتبه اعتبار میدهد بهیئت رئیسه حالا چیز که کسر شده است همان سیصد و شصت تومان است که هیئت رئیسه برای رئیس کابینه منظور کرده است که از برای معاون اداری و رئیس کابینه دو دست و سی تومان تصویب کرده بودند و کمیسیون محاسبات دو دست تومان تصویب کرده است در این صورت تصویب هیئت رئیسه میشود ۱۳۲۵۴ تومان و تصویبی کمیسیون میشود ۱۲۸۹۴ تومان فقط ۳۶۰ تومان کسر کرده است اینهم بسته برای مجلس است لکن گمان میکنم نظر کمیسیون در این خصوص و در سایر مواد خیلی دقیق بوده است.

نایب رئیس - چون سه دفعه در این باب مذاکره شده است مذاکره کافیست رأی میگیریم پیشنهاد کمیسیون محاسبات که ماده ۲ را ۱۲۸۹۴ تومان تصویب کرده است.

آقایانیکه راپورت کمیسیون محاسبات را تصویب میکنند ورقه سفید خواهند انداخت و آقایانی که تصویب نمیکنند ورقه آبی (در این موقع شروع باخذ اوراق رأی شد و آقای حاج میرزا رضا خان اوراق را بقرار ذیل احصاء نمود):

ورقه سفید ۲۸
ورقه آبی ۲۲

نایب رئیس - باز هم مبهم ماند.

آقای بهجت - چون جواب کتبی داده اند منتظر اقدامات ایشان هستم.

نایب رئیس - آقای ادیب التجار سئوالی از وزارت داخله کرده بودند در خصوص کمی اعضاء ادارات و مأمورین ولایات بفرمائید.

ادیب التجار - در باب مأمورین ولایات آنچه که راجع بوزارت داخله است مدتی است که سئوال کرده ام که بواسطه ضیق مالی مملکت و کمی عایدات بودجه ملت چه اقدامی فرموده اند که ادارات قدری از این وسعت ظاهری کاسته شود کم باشند و خوب باشند چه اقدامی فرموده اند جواب بفرمائید مسبقاً بشیم این سئوال بنده است سئوال دیگر بنده در خصوص سالارالدوله است که بعضی شایعات بگوش مردم می رسد و اسباب نخدیش اذهان شده است مخصوصاً در آن موقع سرحد و اهمیتی که وزارت داخله نسبت

امروزه مملکت بلکه بامقتضیات اساس مشروطیت بهیچوجه قابل عفو اغراض نیست علت عفو اغراض از آن ها و علت استخلاص آن ها و اغراض از آن ها و استخلاص آنها بدون این که مجازات به آنها داده شود که موجب عبرت دیگران شود چه بوده است و بعد هم جلب میکنم نظر وزارت داخله را باینجا که ارتجاع کارانه دوبار تشکیل شده است و امروزه در این شهر با کمال علنی و آشکارا بودن پیده اطلاع دارم تشکیل مییابد و بعضی از رؤسای مرتجعین مستبدین سابق که اساس خرابی این مملکت مستقیماً مربوط بآنها است آن ها در کمال آشکارائی بعضی مجامع تشکیل می دهند و شب و روز مشغول فسادند و مشغول اغتشاشند سئوال میکنم از معاون وزارت داخله که کی شروع خواهد شد بمتفرق کردن این گونه انجمن ها و کی شروع خواهد شد بمجازات دادن آن ها و کی شروع خواهد شد باین که این گونه مردمان مفسد مستبد را از مملکت ایران خارج بکنند و کی اطمینان میدهند باین که مملکت ایران از دسایس مرتجعین راحت بالکلیه و آسوده خواهد شد.

جلوگیری خواهد کرد و باز هم بداره نظمی تاکید میشود که ناظر اصنام آنها باشد که بعضی این که در يك نقطه این حرکت را کردند باز هم جلوگیری بکنند خاطر نمایندگان محترم معطش و آسوده باشد **افتخار الواعظین** - بنده میخواستم بآقا عرض کنم بعضی اعمال رفت آمیز دولت بنده را بخيال این میاندازد که مردمان مرتجع مردمان خیلی خوشبخت هستند بجهت اینکه مادامی که استبداد است و دولت مستبد است جان و مال و ناموس مردم بدبخت است آنها است و بنده بدبخت را اگر در اقصی مملکت گیر بیاورند قطعه قطعه و ریز ریز میکنند ولی وقتی که دولت مشروطه میشود هر حرکت مفسدانه مرتجعانه میکنند فوراً چند نفر وسائط غیر مشروع برای استخلاص آنها پیدا می شود و دولت هم مجبور میشود برای آن وسائط غیر مشروع آنها را رها کند و اشخاصی که امروز مصدر اغتشاش و مفسد هستند چون آخر اسم آنها ولقب آنها يك دوره و يك سلطنه است.

نایب رئیس - این اظهارات بکلی از حدود سؤال خارج نشوند.

افتخار الواعظین - بلی بنده از معاون وزارت داخله سئوال میکنم که بهیچوجه منالوجه که فرقی بین عالی ودانی نگذارند و از تمام مرتجعین ار هر کسی حرکت مرتجع صادر شد فوراً وزارت داخله جلوگیری کنند چون هر کسی هر حرکت خلافی که میکنند در واقع از رفت دولت استفاده میکنند و جلوگیر نشود.

معاون وزارت داخله - امیدوارم نماینده محترم تصدیق بکنند که تا حال تبعیض نشده است مرتجع یا عالی بادانی باشد دولت در جلوگیری از آنها ایدامضایه ندارد و مخصوصاً تاکید شده است بنظمیه که بدون تبعیض وبدون ملاحظه هر کس که مرتکب خلافی شد او را دستگیر نمایند.

نایب رئیس - آقای آقا شیخ غلامحسین سئوالی از معاون وزارت داخله داشتید در خصوص وجهی که از برای اجازه عروسی گرفته بودند بفرمائید.

آقا شیخ غلامحسین - در زمان استبداد معمول بود که هر دهاتی بیچاره که میخواست دختر خودش را شوهر بدهد یا برای پسرش زن بگیرد میبایست يك مبلغی تقدیمی بدهد بکدخدای و مباشر و صاحب ملک یا هر کسی که از جانب صاحب ملک آنجا است از برای اجازه دادن ازدواج - ما منتظر بودیم وقتی که دولت مشروطه باشد این اعمال غیر مشروع در مملکت واقع نشود بدبختانه چندی قبل در روزنامه گیلان دیدم که این عمل را تجدید کرده اند و يك دختر بیچاره را بواسطه اینکه مبلغی که کدخدای و مباشر وغیره خواسته اند و پدرش نداشته نگذاشته اند دخترش شوهر بکند حالا از معاون وزارت داخله سئوال میکنم که آیا اطلاعی دارند در این خصوص اقدامی کرده اند و بحکم عموماً اعلان کرده اند که جلوگیری بشود از این اعمال یا خیر.

معاون وزارت داخله - از این قبیل سادات ممکن است در زمان استبداد زیاد شود البته

مشروطیت اجازه نمیدهد این ترتیبات را پس از آنکه سئوال نماینده محترم بوزارت داخله رسید مخصوصاً من تحقیق کردم در دوسیه های داخله ایداً چیزی در این خصوص نبود یعنی سابقه نداشت و مخصوصاً بحکمران گیلان تاکید شده است که اگر يك چنین عادت مضره از سابق معمول بوده است والان هم مجری است مخصوصاً جلوگیری کنند و مرتکب را مجازات کنند هنوز جواب از حکومت گیلان نرسیده است همین قدر عرض میکنم که آسوده باشند در این که وزارت داخله مراقب خواهد بود که اینگونه وقایع اتفاق نیفتد.

نایب رئیس - آقای ابوالقاسم میرزا در خصوص حکومت کرمانشاهان سئوالی داشتید.

ابوالقاسم میرزا - موقع سئوال بنده گذشت.

نایب رئیس - آقای ارباب در خصوص زرتشتیان کرمان سئوالی داشتید.

ارباب کیخسرو - سئوالی ندارم.

نایب رئیس - شاهزاده سلیمان میرزا در خصوص انجمن اسلامی سئوالی داشتید بفرمائید.

سلیمان میرزا - باید اول عرض کنم که يك وضعی پیش آمده است برای سئوالات که وقتی شخص سئوال میکند شاید دو ماه از آن وقت میگذرد و در جراید که می خوانید مردم تعجب میکنند که مگر و کلاه خواب بودند دو ماه است از این مسئله گذشته و حالا سئوال میکنند مجبوراً باید عرض بکنم که این از عدم رعایت نظامنامه داخلی مجلس از طرف وزراء است نه از طرف و کلا چنانچه بنده از وزیر خارجه سئوالی که کردم تقریباً پس از يك ماه بود که حاضر شدند برای سئوال بنده تقریباً این سؤال را هم وقتی که اعضای انجمن اسلامی گرفته شدند و مرخص شدند پس از سه چهار روز آنها را رها کردند از وزارت داخله نمودم و تا امروز که مدتی از آن گذشته است يك وقتی را پیدا کرده ام که آقای معاون محترم وزارت داخله را در پایان مجلس حضورشان را موفق شده ایم بسئوال پس آقایان ندانند که مطلبی که در طهران واقع شده است فاصله اش از سنگلج تا بهارستان يك ماه نیست بلکه فاصله کابینه وزراء تا مجلس يك ماه است فاصله آمدن آنها تا مجلس يك ماه است حالا رجوع میکنم به سئوال خودم و استدعا میکنم که تعلیمات لازم را منظم به اقدامات لازم دو سه سابق بفرمایند که هر وقت سئوال میکردند آنوقت می شنیدیم که میفرمودند اقدامات لازم شده است این دوره هم عملاً قریب می بینم که جوابهای ما يك (فوروما) معین است تعلیمات لازم و دستور العمل های کافی است اگر این د فرمول را بخواهند همیشه بما جواب بدهند خوبست ما دیگر هیچ سئوالی نکنیم بنابراین بعد از آنکه بنده تقاضا میکنم که غیر از تعلیمات لازم و اقدامات کافی مطلب دیگری که جواب باشد بفرمائید آنوقت بنده شروع میکنم بسئوال و آن اینست که پس از گرفتن اعضاء انجمن اسلامی با وجود داشتن اختیارات تام به ای نحوگان و بعضی اقداماتی که در این راه شروع شد حتی بعضی شاگرد های مدرسه را گرفتند و حبس

نمودند متوقع بودیم نسبت بمرتجعین هم این اقدامات شود مجبوسینی که در مجلس هستند و آنها مدت ها است حبس شده اند و ابتدا کسی نمیدانند که آنها برای چه مجبوسند فقط تصدیق اینها اینست که آنها بطوری که آقای افتخار الواعظین فرمودند يك شخصی نیستند که دولت و سلطنه در آخر اسمشان باشد یا توسط کتبه بزرگی نداشتند در صورتیکه توسط در دولت مشروطه مرتجع است قانون باید اجرا شود و هیچ از آنها کسی احوالی تغییر رسد کسی در صدد نیست آنها را از مجلس نظمی مستخلص بکند لکن وقتی که انجمن اسلامی در طهران در پایتخت رسماً تشکیل میشود و تقریباً مرام او بر همه واضح است و احزاب سیاسی مجلس در وقتیکه بالاتفاق میتوان از جانب همه عرض کنیم که متفق هستند و هیچ اختلاف نظر ندارند و آن مقاومت با ارتجاع است وزراء در عوض اینست که در این موضوع بيك اکثریت اتکال داشته باشند بيك اتفاق تام و تمامی اتکال دارند معذک از چنین هیئت دولتی چه متوقع باشیم متوقع آن هستیم که کاملاً اقداماتی بکنند و قطع بکنند مادمه را نه اینکه آ ماده رازخمی بکنند و رها بکنند که بیشتر کار بکنند میبینیم یعنی دیده شده که قبل از آنکه رؤساء انجمن اسلامی را گرفتند بفاصله مختصری بدون هیچ مجازاتی و هیچ محاکمه آنها را مرخص کردند بتوسطهای غیر مشروع باستانی بعضی که فرمودند بنده عرض میکنم که بعضی نیستند و واحد است يك نفر را برای نمونه نگاه داشته اند و آنها هم همان کسی است که دولت ندارد و مابقی را رها کردند باز میبینیم و بلا دوزارت داخله بواسطه داشتن نظمی و پلیس های مخفی بهتر از من بکنفر نماینده می بیند چرا کوتاهی میکند .

نایب رئیس - این سؤال است با استیضاح

سلیمان میرزا - بله سؤال میکنم این حرف

اسباب این شده است که آنها مشغول کار هستند و بر جدیت خودشان افزوده اند در این موقع سؤال میکنم از معاون محترم وزارت داخله که آیا این اشخاص را که گرفتند در صورتیکه مرتجع بودند و معلوم بود فقط نظرشان این بود که يك اخطار و تنبیه آنها را رها کنند یا خیال دارند در آتی مجازات بکنند یا اینکه همانطور آنها باید مشغول اقداماتشان باشند و آن تعلیمات لازمه را اگر داده اند آن تا چه مدتی در مقام عمل می آید که ما هم بدانیم چه ترتیبی اتخاذ کرده اند با وجود داشتن اختیارات تام بای نحو کان در موضوع مرتجعین آیا چه اتخاذ کرده اند در صورتیکه قانون بآنها اجازه میدهد و اتفاق تام هم با آنها همراه است و یا آنها را وا میگذازند و بهمان تنبیهی که فرموده اند اکتفا خواهند کرد یا اینکه مجازاتی بآنها خواهند داد و اینکه سؤال بنده چون خیلی طول کشیده است در این مدت طول سؤال بنده وزارت داخله چه اقدامی کرده است وجه نتیجه گرفته است از این دولت ها و سلطنهها که مشغول ارتجاع هستند .

معاون وزارت داخله - شاهزاده سلیمان

میرزا مقدمه را سؤال کردند قرار دادند و بنده جداً عرض میکنم که این سؤال نبود و استیضاح بود و همه اش چرا بود و چند مرتبه هم تعلیمات لازمه که از

زبان بنده شنیده بودند تکرار کردند و بنده خیلی متأثرم از اینکه در این مورد جناب رئیس اخطار قانونی فرمودند بسیار خوب این از وظیفه مجلس شورای ملی بود ربطی بنده ندارد در موضوع انجمن اسلامی سئوالات کردند و جوابها شنیده بودند اما جوابها تعلیمات لازمه نبود و روز اول هم آنها را مرخص نکردند و بتوسط کمی آنها را رها نکردند چند نفر که عماید آنها از قبیل صدر السلطنه و امین الوزاره و نصیر لشکر و سایر آنها تحقیق فرمائید ببینید چند روز حبس بودند و آنها را گرفتند همان روز اول بدون محاکمه رها کردند نبود بلکه پس از مدتی که در حبس بودند و از آنها التزام گرفتند و قرار شد که چند نفر آنها هم تبعید شوند از این شهر آن وقت خلاص بشوند يك نفر پیر مرد که هفتاد سال از عمرش میگذرد ناخوش است و راپورت میدهند که این شخص مشرف بعوت است در صورتی دیگر مرتکب این عمل نمی شود او را رها بکنند اینکه می فرمایند دولت اختیارات تامه دارند مناسبت همان اختیارات تامه حق دارد آن کسی را که گرفته است حبس کرده است بنام ارتجاع پس از حبس و استنطاق او را مرخص بکنند در صورتی که شما آن قدر اعتماد ب هیئت دولت ندارید من نمی دانم بچه مناسبت این نوع سئوالات می کنید خوب است استیضاح بکنید که تکلیف یکمرتبه معلوم شود عرض می کنم انجمن اسلامی را وزارت داخله امر کرد بنظمی متفرق کرد و چند نفر عماید آنها را گرفت آنها که بیگناه بودند رها کرد و آن دولت ها و سلطنه ها را که حضرت والامی فرمایند چند روز حبس کرد بلکه مدتی در حبس بودند و اگر سر کار والامی داند بفرستند سؤال بکنند و اینکه میفرمائید دو ماه طول کشیده است سؤال من خوب است بکنظری به آن سؤال خودتان فرمائید که چند وقت است این سؤال را کردید و این مسئله ای که وزارت داخله دارد خود بنده که معاون وزارت داخله هستم چند دفعه حاضر شدم يك روز چهارده سؤال نمایندگان را جواب دادم بعد وقت نداشتید موکول شد جلسه آتی اگر شما وقت نداشته باشید و مجلس وقت نداشته باشد تصدیق بنده چیست الان قریب چهل سؤال است باید سؤال شود بنشینید تا ساعت پنج و سؤال کنید تا جواب عرض کنم مقصود اینست که سر کار حضرت والا خوب است رعایت نزاکت را بکنید .

سلیمان میرزا - محققاً وظیفه اکثریت نگاه داری کابینه خود است .

بهر صورت خیلی خوب است اما اول آقای معاون وزارت داخله دو سه بزرگ فرمودند یکی آنکه وظیفه نیابت ریاست مجلس را بعهده گرفتند و یکی دیگر (در مرکز صدا بلند شد اینها جرم سؤال نیست)

سلیمان میرزا - بله باز هم سؤال میکنم و چون وجرا را باید در استیضاح گفت اما باز سؤال میکنم که آیا این اشخاص را اگر مجازات داده اند (دیگر این لفظ چرا در او نیست) آیا آن مجازات علنی است و چیست در کجا نوشته شده است و کی میدانند یکی از آنها بنده هستم بدون نیش این حرف را میزنم اگر مجازاتی داده اند و تحقیق کرده اند اگر

میتوانید فرمائید و این محاکمه که خود آنها میخواهند ولابد هر کس حق دارد بخواهد آیا کرده اند این محاکمه را آیا میتوانند بگویند که در موضوع این اشخاص که الان اسم بردند چه مجازاتی دولت معین کرده است و کی مجری داشته اند و چه وقت خواهند فرمود گمان میکنم که این سئوالات در نهایت نزاکت است اقدامات هم باید در حال نزاکت باشد

معاون وزارت داخله - قانون مجازات که برای این اشخاص هنوز از مجلس شورای ملی نگذشته است ولی معلوم است اشخاصی که حرکات آنها يك هیجانی در مملکت تولید میکند دولت با مسئولیت تامی که در انتظامات مملکتی دارد البته بهتر تریبی که صلاح دانست در جلوگیری آنها اقدام میکند حالا این اقدامات لازمه هم یکی لغاتی است که مجبوریم بگوئیم اولاً این را عرض کنیم که تأسیس این انجمن اسلامی در این دوره جدیداً نشده است مدتها است که تشکیل شده تحقیق فرمائید پس از این که علنی شد اول سر بود وظیفه وزارت داخله این بود که بآنها اخطاری بکند اگر بپذیرفتند و متفرق شدند که نعم المطلوب و اگر نپذیرفتند همین طور که اقدام کرد بنظمی امر بکنند که آنها را توقیف بکنند و چون اخطار وزارت داخله بتوسط نظمی در اول منتج يك نتیجه ای نشد این بود که امر بگرفتاری و توقیف آنها شد و رفتند آنها را گرفتند و حبس کردند مجازات موضوع خارجیش چیست در مملکت مشروطه که کسی نمیتواند بدون قانون متعرض کسی بشود و خودش این يك مجازاتی است که اینها را گرفتند و چند مدت حبس کردند و استنطاق کردند پس از آن آنها التزام دادند که بعد از این مرتکب اینکارها نشوند مرامنامه ای هم از آنها بدست نیامد که از آنها علامت ارتجاع بدست نیامد که از آنها علامت ارتجاع بدست نیاید والا همان را دولت دست آویز میکرد و آن مجازاتی که منظور نظر سر کار والا هست درباره آنها مجری میشود و حالاً مقصود نمایندگان این است که جلو گیری از این گونه مجامع بشود عرض کردم که بنظمی آکید شده است و اینها بعد از این قوه تأسیس اینکار را نخواهند داشت و اگر در دفعه ثانی مرتکب شدند قول میدهم از طرف دولت که اینها یا آنکه تبعید یا اینکه در يك مدت متمادی حبس شوند و این خودش اقدامی است که دولت میتواند بکند و اینکه عمده چند صد نفر تصور میشود اینها را که دولت بنظر مفسد و متعبد نمیتواند نظر بکند چند نفری بودند که القاء شبهات و خودشان هم میدانستند که انجمن را اسم گذاشته بودند انجمن اسلامی و میخواستند بوسیله این اسم مقدس مردم را فریب بدهند دولت ملتفت شد میباید آنها را دستگیر کرد و البته آنها متنبه شدند و رؤسای آنها هم بعد از این مرتکب اینکار نخواهند شد بلکه چند نفر را که مؤسس این اساس بوده اند قرار گذاشته ایم تبعید بکنند حالا این را دیگر کافی نمی دانند چه عرض کنم .

سؤال سیمی بنده - این سؤال را هم پانزده روز است که بهیئت رئیسه داده ام پانزده روز قبل از این چهار نفر را حیدرقلی خان (که در محله) دعوت کرده است بیایند ببینند جز که حضور نایب الحکومه استر آباد که سر شاهزاده ظفر السلطنه باشد بر دندش آنها را در منزل خودش جای داد همان شب آنها را محاصره کردند یکی یکی سر آنها را بریدند آید دولت درباره این سی نفر مقتولین ترا که چه اقدامی کرده است

معاون وزرت داخله - سه سؤال نماینده محترم

کردند یکی خودشان میفرمایند راجع بشش ماه قبل است بنده سابقه این را ندیده ام ولی اخیراً تلگرافی که در وزارت داخله نوشته شده است دیدم که در تکمیل آنها بحکمران جدید استر آباد بعضی دستور العمل داده شده است که کاملاً رسیدگی بکنند چون راپورت هایی که رسیده است صحت و سقم مطلب را منیرسانند منتظریم که راپورت صحیح برسد تا حکم صادر شود . امادر مسئله دویم (کو کلان) نباید باشد در (نردین) باید باشد و اینکه تحقیقاً خبر رسیده است نردین است و در این خصوص از بعضی حکام مستفاد شده ولی آنچه تقریباً معین است محمد کلاسی خا با قریب شصت نفر بطرف نردین حمله میکنند و میبایند آنجا مالیات حواله میدهند حالیکه نردین هم استعدادی فراهم میکند و با آنها طرف میشود (۱۹) نفر از آنها را میکشند و بقیه فرار میکنند و این راپورتی است که از حکومت نردین رسیده است و اگر تلگراف تحسین آمیزی هم از وزارت داخله شده باشد البته در دفعه اشرار حاکمی که موفقیت حاصل میکند تلگرافی که صادر میشود البته تحسین آمیز خواهد بود این راپورتی است که از آن حاکم می رسد و اما از حاکم شاهرود که شخصاً طرف اطمینان دولتند او هم این حرکت حاکم نردین را تحسین میکنند میگوید آن محمد کلاسی خان و چند نفر از ترا که (کو کلان) آمدند به نردین مالیات حواله کردند حاکم نردین هم در چنین وقتی چنین شجاعتی کرده است ولی وزارت داخله چون این

نایب رئیس - چون وقت گذشته است مابقی سئوالات را بجلسه دیگر بگذاریم .

(اظهار شد صحیح است)

نایب رئیس - و چون هوا گرم است از

طرف آقای رئیس امر شده است که جلسه آتی که سه شنبه است طرف صبح سه ساعت و نیم بظهر منعقد می شود ، دستور سه شنبه آتی؟ قانون عتیقات - راپورت کمیسیون بودجه راجع به میرزا حسن و اسمعیل خان مجاهد .

مسئله راجحی اهمیت میدهد يك مفتش سری معین کرده است و عنقریب راپورت اینکار را خواهد داد ولی کاملاً نمیتوانم بگویم که آنها مهمانات عزیز او بودند و آنها را به مهمانی دعوت کرده بوده است و کشته است مفاد راپورت این بود ولی مفتش سری ما عنقریب راپورت صحیح را خواهد داد و حقیقت امر را به مجلس مقدس عرض خواهم کرد اما در مسئله سؤال سیم بنده در وزارت داخله ندیدم ولی حالکام استر آباد تاپس فردا می رود به او مخصوصاً دستور العمل میدهم که در آنجا رسیدگی کند البته تریبی که احقاق حق باشد بعمل خواهد آمد و شاهزاده ظفر السلطنه هم که میدانید احضار شده است و استر آباد در کمال نظم و امنیت است وزارت داخله ار آنجا نگرانی ندارد و سردار افخم حاکم استر آباد است با دستور العمل وقوه کافی همین چند روزه در شرف حرکت است و عنقریب رفع نگرانی نماینده محترم خواهد شد .

آدینه محمد خان - بنده آن دو فقره را

مکرر نمی کنم در باب کو کلان که فرمودند صد نفری به نردین حمله کردند و مالیات مطالبه کرده اند بنده این رازد میکنم اینطور نبوده است ترتیب استر آباد ترتیب دیگری است هر حکومتی که استر آباد رفته است ترتیب آنجا رامیدانند اهالی استر آباد بغیر از مالیات مستقیمی که میدهند يك ترتیب دیگری دارد و آن امنیت که تمام اهالی آنجا برای ملاحظه از سرقت و غیره اموال خودشان را بصاحب نفوذی می سپارند و آنها را مسئول قرار میدهند و سالیانه يك مبلغی میدهند در واقع حفظ مسروقه آنها است که می دهند محمد کلای خان که حقوق ساخلوی خودش را مطالبه کرده است و حمله نکرده است آنها هم معروف خودشان را است که (۱۸) نفر) از کسان معروف خودشان را بیاورند پیش حکومت که قراردادی در آن کار بدهند که این حقوق شما رايك جایی برسانیم بعد که وارد شدند همه را مقتول کردند .

معاون وزارت داخله - بنده راپورت

حکومت نردین را بعرض مجلس مقدس رسانیدم و تصدیق حکومت شاهرود و بسطام را عرض کردم که آنها هم این مسئله را تأیید کرده اند یعنی راپورت حاکم نردین را با وجود این وزارت داخله متقاعد نشده است و برای همین است که يك مفتش سری معین شد و فرستادند و منتظر رسیدن راپورت او هستیم و در صورتی که راپورت برسد معلوم شود که بر خلاف رفتار کرده است البته از مجازات او دولت صرف نظر نخواهد کرد .

نایب رئیس - چون وقت گذشته است مابقی

سئوالات را بجلسه دیگر بگذاریم .

(اظهار شد صحیح است)

نایب رئیس - و چون هوا گرم است از

طرف آقای رئیس امر شده است که جلسه آتی که سه شنبه است طرف صبح سه ساعت و نیم بظهر منعقد می شود ، دستور سه شنبه آتی؟ قانون عتیقات - راپورت کمیسیون بودجه راجع به میرزا حسن و اسمعیل خان مجاهد .

افتخار الواعظین - دستور سه شنبه را دو مطلب معین فرمودید یکی قانون عتیقات یکی راپورت کمیسیون بودجه - راپورت کمیسیون فوائد عامه راجع به جنگل ها که مشتمل بر ۳ ماده است داده شده و از طرف وزارت فوائد عامه هم پیشنهاد شده است که نهایت اهمیت را دارد تقاضا میکنم که آنها هم جزء دستور سه شنبه گردد .

نایب رئیس - لایحه وزارت مالیه راجع

بخرانه دار کل که به مجلس پیشنهاد شده است در جلسه آتی مطرح شور خواهد شد و این مطلبی را را هم که آقای افتخار فرمودند در جلسات آتی جزء دستور خواهد شد .

نیر السلطان - در باب استیضاحی که بنده

نموده ام از آقای رئیس الوزراء حاضر نشدند فرمودند که در جلسه پنج شنبه حاضر می شوم و حاضر نشدند .

نایب رئیس - اطلاع میدهم که وقت

معین کرده تشریف بیاورند

ادیب التجار - مسئله لایحه راجع بخصایج

را که در جلسه قبل آوردند بمجلس چون دولت محصول دارد و مبادا که تلف شود چون که موقع کشت و نزدیک درواست و تأخیر این کار منتج ضرر زیادی به دولت و ملت است لهذا بنده تقاضا می کنم که زودتر کمیسیون قوانین مالیه و بودجه راپورت خودشان را در این باب بدهند که جزء دستور جلسه آتی بشود بجهت اینکه ائتلاف مال دولت از این بیشتر نشود و همه روزه اطلاع دارم که محصول دولت تزییع می شود .

نایب رئیس - این مطلب را برای سه

شنبه ممکن نیست و برای پنجشنبه جزء دستور خواهد شد ولی دولت مطمئن وقائم باین پیشنهاد نشده است مأمورین از طرف دولت معین شده است برای حفظ این محصول دولت .

مجلس نیم ساعت از شب ختم شد .

(صورت رأی های با اوراق)

۱ - رأی در ماده دویم راپورت کمیسیون

قوانین مالیه که کمیسیون مسترد داشته آقای حاجی

شیخ اسدالله احصا نمود .

آقایانی که تصویب کردند (۶) نفر .

آقا شیخ علی شیرازی - ابوالقاسم میرزا -

حاج شیخ اسدالله - وکیل الرعایا - حاج میرزا

رضاخان - فرزانه .

آقایانی که رد کردند (۲۵) نفر .

ارباب کیخسرو - دکتر سعیدالاطباء - علی

زاده - معذل الدوله - آقا میرزا ابراهیم قمی -

عزالملك - آقا میرزا رضا خان نائینی - معزز

الملك - دکتر اسمعیل خان - افتخار الواعظین

حاج آقا - آقا میرزا اسدالله خان - آدینه

محمد خان - آقا میرزا رضای مستوفی - آقا

شیخ اسمعیل - هشتودی - حاج سید ابراهیم

ذکاهالملك - دکتر لقمان - اعنصام الملك -

حاج محمد کریم خان - دکتر حاج رضاخان -

آقا میرزا ابراهیم خان - لسان الحکماء - حاج

شیخ علی - ادیب التجار .

۲ - رأی در ماده دویم بودجه مجلس .

تصویب کنندگان (۲۸) نفر .

سلیمان میرزا - آقا شیخ ابراهیم - دکتر
حیدر میرزا - آقا شیخ رضا - میرزا یانس -
صدرالعلماء - ذکاءالملک - وحیدالملک - آقا
سید محمد رضای مساوات - آقا سید جلیل - آقا
سید حسین کزازی - حاج وکیل الرعا - دکتر
امیرخان - لسانالحکماء - منتصرالسلطان -
علی زاده - حاج شیخ علی - آقا سید حسین
ادبیلی - ابوالقاسم میرزا - آقا میرزا احمد -
آقا شیخ مهدی نجم آبادی - حاج معین الرعایا -
ضیاءالمالک - نیرالسلطان - حاج عزالمالک -
آقا شیخ غلامحسین - تربیت - دکتر اسمعیل
خان - آقا شیخ محمد خیابانی .
رد کنندگان (۳۲) نفر .

آقا میرزا اسدالله خان - حاج میرزا رضاخان
آقا میرزا رضا خان - آقا میرزا ابراهیم خان -
آقا میرزا قاسم خان - مشیر حضور - عزالملک
فرزانه - معززالملک - آقا شیخ علی شیرازی -
دهخدا - بهجت - ارباب کیخسرو - دکتر سعیدالاطباء
آقا سید محمد رضای همدانی - حاج سید نصرالله
معدل الدوله - آقا محمد بروجرودی - افتخار الواعظین
طباطبائی - اعتصام الملک - دکتر لقمان - شیبانی -
انتظام الحکماء - معاضد السلطنه - ادیب التجار -
حاج محمد کریم خان - متین السلطنه - دکتر علی
خان - آقا میرزا ابراهیم قمی - حاج آقا - آدینه
محمد خان .

با صورت مشروح پس از ملاحظه نمایندگان
محترم و تصحیح حضرت آقای آقا میرزا قاسمخان
مقابل شده صحیح است .

جلسه ۲۵۹

**صورت مشروح روز سه شنبه ۱۵
جمادی الاخری ۱۳۲۹**

نایب رئیس - آقای متین السلطنه سه
ساعت ونیم قبل از ظهر بکرسی ریاست جلوس نموده
و پس از یکربع مجلس رسماً تشکیل شد
صورت مجلس روز سه شنبه را آقای آقامیرزا
ابراهیم خان قرائت نمود

آقایانیکه در جلسه قبل غائب بودند: ناصرالاسلام
بدون اجازه - معتمد التجار - حاج شیخالرئیس
یا اجازه غائب - آقا شیخ محمد حسین نیمساعت
حاج آقا (۵۰) دقیقه از حضور در وقت مقرر
تأخیر نموده لواءالدوله مریض بودند

نایب رئیس - آقای حاج آقا در صورت
مجلس فرمایشی دارند .

حاج آقا - در ضمن عرض بنده نوشته
شده است که بنده عرض کردم اخذرای بقیام و قعود
ومثل رای علنی است و حال اینکه هر دو علنی است
وبنده عرض کردم که رای بقیام وقعود مثل رای با
ورقه است چنانکه در آنجا امتناع کنندگان
معلوم می شود در رای بقیام و قعود هم باید
معلوم بشود

نایب رئیس - دیگر در صورت مجلس
ملاحظاتی هست؟ (اظهاری نشد)

دستور امروز قانون عتیقات - رایپورت
کمیسیون بودجه راجع بسید حسن و میرزا اسمعیل

مجاهد - لایحه وزارت مالیه راجع بخزانه دار کل
نظر باینکه لایحه خزانه دار کل فوریتش را تقاضا
کرده اند و تصویب شده است آنرا مقدم می داریم
(گفتند صحیح است و رایپورت بعبارت ذیل قرائت شد)
کمیسیون قوانین مالیه روز شنبه ۱۲ و یکشنبه ۱۳
ودو شنبه ۱۴ جمادی الثانی منعقد گردیده در باب
لایحه قانونی تشکیل ترتیبات مالیاتی مملکت ایران
که بکمیسیون رجوع شده بود مذاکره لازمه بعمل
آمد در جلسه یکشنبه آقایان وزیر مالیه و وزیر عدلیه
ومعاون وزارت مالیه و در جلسه دوشنبه آقای معاون
وزارت مالیه (مستر شوستر) خزانه دار کل حضور
داشتند لایحه مزبوره بترتیب ذیل اصلاح شد بمجلس
شورایملی تقدیم میشود .

نایب رئیس - عرض میکنم که این طبع و
توزیع میشود و نمایندگان ملاحظه فرموده اند گمان
میکنم دیگر خواندنش لزومی ندارد (گفتند صحیح
است) حالا مذاکره در کلیات است آقای بهجت در
کلیات فرمایشی داشتید .

بهجت - بله مخالفم .
نایب رئیس - بفرمائید .

بهجت - بدیهی است که وزارت مالیه ماهیج
ترتیب صحیحی ندارد و باید شروع کنیم باصلاحاتش
و این را برای این عرض میکنم که آن توضیحی را که
خواهند خواست آقای مخبر و آقای معاون دیگر
محتاج بذکر آن نباشند برای این که ابدأ کسی
مخالف نیست در اینکه شروع در این مسائل شود
چون اینها از بدیهیات است وهمه میدانند و ترتیبش
هم همین است که نوشته شده است ولی یک چیزی را
ما باید بفهمیم که این دستور العمل شخصی است یا
لایحه قانونی بدیهی است که ما نمی توانیم بگوئیم
که این لایحه قانونی است یعنی یک قانون ابدی
برای مملکت ما باشد بجهت اینکه امروز چون یک
آدم عالمی در مملکت مان آورده ایم می خواهیم
یک اختیارات فوق العاده ای باو بدهیم برای اینکه
اصلاح بکند مفسداتی را که الان مبتلای آن هستیم
والا این طور نیست که اختیارات ابدأ باو بدهیم مثل
اینکه خزانه دار کل همیشه نباید بودجه مملکتی را
تهیه بکند باینجهت عقیده بنده این است که این قانون
نیست یک دستور العمل شخصی است حالا اگر چه
دستور العمل شخص نباید یک لایحه بشود و بمجلس
بیاید و باید فق در هیئت وزران نوشته شود و بموقع
اجرا برود ولی چون این جای اختیارات فوق العاده
است که داده میشود مناسب این بود که بمجلس بیاید
باینواسطه عقیده بنده اینست که این باید مدت داشته
باشد و تصریح باسم شخص بشود برای اینکه همیشه
خزانه دار کل که نباید بودجه مملکتی را تهیه
بکند و بمجلس بفرستد پس خوب است که در تمام
موارد این ملاحظه را بکنیم که این اختیارات
محدود و معین است برای یک شخص خاص نه برای
مطلق خزانه دار کل .

معززالملک مخبر کمیسیون - این که
فرمودند این قانون نیست بعقیده بنده این قانون
است و منتهی دلیلی که فرمودند این بود که اگر
تومان میبود میبایستی ابدی باشد در صورتی که

بنده عرض میکنم هیچ قانونی نیست که ابدی باشد
همیشه هر قانونی که گذارده میشود برای یک احتیاجی
است و قتیکه آن احتیاج رفع شد و مقنن دید که
دیگر آن قانون لازم نیست آن قانون را نسخ
میکند و برداشته میشود در اینجا یکی از این
اختیاراتیکه بخزانه دار کل داده میشود اختیار اجرا
است برای این که مسلم است رئیس یک اداره محض
بیشرفرت کار اداره خودش باید اختیار اجرای خودش
را داشته باشد والا تصور بفرمائید یک رئیس را
در دنیا که اختیار اجرای خودش نداشته باشد
آن وقت چکار میتواند بکند غیر از این که تولید
یک هرج و مرجی بشود و بنده بعقیده خودم مخالفم
با این که اسم برده نشود و مدتی معین نشود اما
برای چه اسم برده نشود بجهت این که شما یک
خزانه دار کلی دارید و در این لایحه قانونی یک
وظایفی را که امروزه مقتضی است برای او معین
میکنید تا این که با آن وظایف بتواند امور مالیه
شما را اصلاح بکند و البته از طرف دیگر هم
معلوم است که خزانه دار کل شما کیست و برای چه
مدتی استخدام شده است پس در این صورت که همه
اینها در خارج معلوم است ابدأ محتاج بذکر اسم
نیست و این یک لایحه است که هیئت دولت شما
پیشنهاد مجلس کرده است و میخواهد که وظایف
خزانه دار کل او معین بشود و اما در باب مدت که
فرمودید باید معین بشود بنده مخالف هستم بجهت
این که بدیهی است که این لایحه بمناسبت احتیاج
امروزی شما نوشته میشود پس تا قتیکه وزیر مالیه
شما محتاج این لایحه میباشد این لایحه برقرار خواهد
بود و همین که مقنن حس کرد که چه بواسطه تغییر
شخص و چه بواسطه جهات دیگر احتیاجی دیگر باین
قانون باقی نمانده است همان دقیقه هیئت وزرائی که
هست میتواند پیشنهاد بکند که این قانون نسخ بشود
و هیچ محل اشکال نخواهد بود .

هشتم ویدی - بنده میبینم که آقای بهجت
اشکالی که کردند اشکال صحیحی بود ولی مدافعه که
مخبر محترم فرمودند بنده هیچ ملتفت نشدم و اگر
میخواهند بفرمایند توضیح بود بنده عرض میکنم توضیح
که نبود هیچ بلکه بیان ایشان یک قدری مطلب
را بیشتر مبهم کرد یعنی آن طوریکه بنده تصور
کردم این طور است حالا اگر آقایان ملتفت شده
باشند ممکن است وجهتش هم این است که ما قانون
که میگوئیم باید بدانیم که قانون همیشه کلی است
و قتیکه برای یک شخصیکه اسم او را ببرید و یک
وظایفی بنویسید آنرا قانون نمیشود گفت البته معلوم
است که در وقت قانون نوشتن نباید اسم برده شود
همان اسم خزانه دار کل نوشته شود حالا شخصش هر
کس میخواهد باشد - حالا باشد چه صد سال بعد
والبته در این هم هیچ شک نیست که قانون هم نسخ
میشود برای اینکه قانون آسمان نسخ شده است دیگر
این قانون که بالاتر از آن قانون نیست البته اینهم
باقضای وقت نسخ میشود ولی بنده عرضی که دارم اینست که
در قانون نویسی یک قانون مخصوصیکه بعبارت آخری
یک قانون مخصوصی است برای یک اداره البته باید
آن قانون که وظایف آن اداره را معین میکند دیگر